

ASPECTE PROSPECTIVE PRIVIND SECURITATEA EUROPEANĂ

PROSPECTIVE ASPECTS REGARDING EUROPEAN SECURITY

Gl.bg.(ret) prof.univ. dr.Constantin ONIȘOR*
Drd. Felician CERNEȘTEAN**

Rezumat: Securitatea Europeană în primele două decenii ale acestui secol a cunoscut și înregistrat a serie întreagă de determinări din interior și deopotrivă din exterior. Ca efect s-a produs o (re)modelare a securității europene între niște limite concrete-de la modernitate până la o nouă paradigmă.

Cuvinte-cheie: modernitate; multidimensionalitate; comprehensivitate; complexitate; complex de securitate; paradigmă.

Abstract: European Security in the first two decades of this century has known a lot of internal and external determining changes. The effect was a re-shaping of European security between concrete limits – from modernity to a new paradigm.

Keywords: modernity; multi-dimensional character; comprehensiveness; complexity; complex security aspects; paradigm.

Introducere

Conținutul acestui articol are o anumită justificare. În ultimii doi ani nivelurile național și comun-european ale managementului securității moderne au scos în evidență câteva aspecte uimitoare, precum: stângăcie în elaborarea unor măsuri, întârziere în elaborarea deciziilor, lipsa de continuitate și consistență a comunicării și chiar confuzie privind starea de securitate europeană. Cauzele le vom identifica în continuare.

Modernitatea securității europene

Așa se face că specialiștii în materie au identificat și definit (continuând să o facă) aspecte prospective ce vizează securitatea în general și cea europeană în special. Concret, este vorba despre studii referitoare la evoluțiile viitoare ale societăților, comunităților și statelor de pe un areal geografic distinct, prin analiza unor factori de (in)securitate și tendințe actuale. S-au avut în vedere determinările factorilor politici, economici, sociali, științifico-tehnici, de mediu etc. asupra

---

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: gen_onisor@yahoo.com

** Doctorand la Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”

evoluțiilor din Europa. Cu alte cuvinte avem de-a face cu o perspectivă de securitate europeană (figura 1).

Figura 1. Prospectiva de securitate europeană

Câteva aspecte legate de aceasta vom prezenta în continuare.

Având în vedere evoluțiile de securitate, uneori spectaculoase pe continentul european, dinamica progresului multidimensional actual și necesitatea de a nu uita trecutul s-a impus în lumea științifică conceptul de securitate modernă, cea care trebuie să evolueze în pas cu tendințele actuale tot mai evidente și care trebuie să fie mereu recentă și să scruteze viitorul.

În acest sens, se recunoaște că au fost câteva decenii în secolul trecut cu unele reminiscențe până astăzi, când securitatea în general s-a cantonat mai mult în domeniul politico-militar.

Securitatea europeană modernă, acum mai mult ca oricând, este necesar să fie proprie timpului prezent, actuală, să privească prospectiv, pentru a putea beneficia de progresul științifico-tehnic și a-și baza componenta operațional-acțională pe rezultatele recente ale cercetării științifice. Reținem, însă, atenția că problema nu trebuie privită ca o modă, ci ca un spirit permanent și o viziune strategică de maximă necesitate și oportunitate europeană și internațională.

Așadar, modernitatea securității europene (figura 2) a devenit și va rămâne atât o cerință, cât și o exigență pentru factorii de decizie strategică de pe continent și o caracteristică obligatorie pentru securitatea națională a statelor.

Figura 2 .Modernitatea securității europene

În exprimarea conceptului de securitate europeană nu este nevoie întotdeauna de a adăuga precizarea modernă, aceasta fiind de fapt implicită.

Apreciem că, în strânsă legătură și cu mai multă determinare dinspre modernitate securitatea europeană se manifestă cel mai evident prin trei caracteristici definitorii și perene (figura 3).

Figura 3. Noi caracteristici

Acum este necesar ca securitatea europeană să se exprime mai mult în practica relațiilor interne și internaționale prin multidimensionalitate în conținut, comprehensivitate în acțiune și complexitate controlată ca stare.

Având la bază rezultatele unor cercetări științifice, putem afirma că securitatea europeană modernă aparține timpurilor noastre și mai ales viitoare, fiind creația noastră prospectivă. În esență, securitatea europeană modernă este acum și actuală și necesară, investigând permanent dinamica relațiilor internaționale cu focalizare pe entități statale, sociale și private, oriunde s-ar găsi acestea.

Caracteristici ale securității europene

Multidimensionalitatea (figura 4) este o caracteristică de amploare a conținutului securității europene. Aceasta evidențiază o multitudine de dimensiuni ce dau conținut securității și care în studii de specialitate mai sunt denumite domenii, componente ori sectoare de securitate.

Figura 4. Multidimensionalitate în conținutul securității europene

Nu este nici o exagerare sau deformare de conținut utilizarea mai multor denumiri pentru același termen. Prin extinderea securității europene pe tot ceea ce înseamnă funcționalitate instituțională, socială, socială, de dezvoltare, relații internaționale etc., elementele specifice ce o definesc, din punctul de vedere al conținutului, sunt întrădeavăr domenii de securitate, care generează specificități de care trebuie să se țină seama obligatoriu de către factorul politico-strategic. De exemplu domeniile politic, militar, juridic, cultural etc.

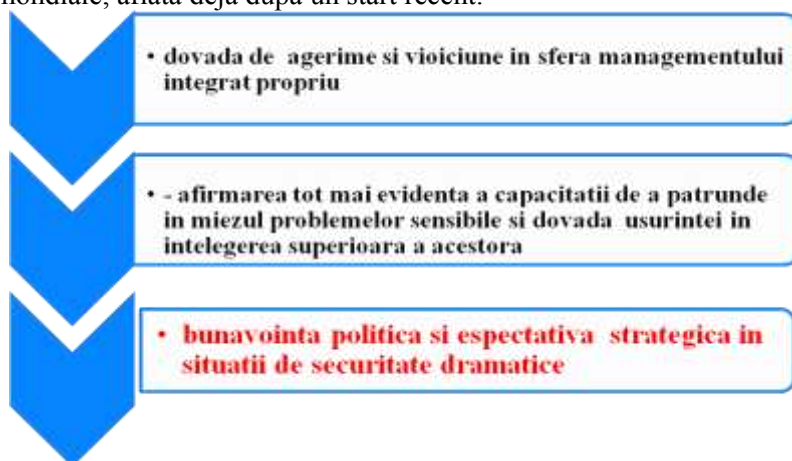
Având în vedere latura concretă, nu numai percepția securității europene, dimensiunile acesteia, formând un întreg indestructibil în plan managerial, devin componente cu individualitate conceptuală, operațională și acțională, care influențează permanent întregul. Exemplu componenta economică, socială, alimentară, de mediu etc.

Este de reținut faptul că securitatea europeană poate deveni insuficientă în conținut, dacă una sau mai multe componente lipsește sau nu se ridică la nivelul cerințelor și exigențelor. Lăsând deoparte unele neajunsuri ale trecutului și chiar actuale, se impune ca securitatea europeană să fie deplină, echilibrată armonios și cât mai cuprinzător configurată pentru viitor.

Practica în domeniul securității în general sugerează că partea națională/statală a unui domeniu/componentă/dimensiune a securității europene devine sector de securitate, având în vedere că securitatea europeană este integrată și integratoare, sporind astfel responsabilitățile naționale în oricare componentă de securitate comună.

Comprehensivitatea securității europene (figura 5), drept caracteristică mai nouă, a fost remarcată începând cu primul deceniu al acestui secol, când conceptul de securitate modernă a fost (re)modelat prin atribuirea unor caracteristici definitorii noi. În aceste circumstanțe, comprehensivitatea s-a alăturat ca perfecționare de conținut și altor concepte europene fundamentale (integrare, dezvoltare durabilă, regionalizare etc.) pe panoplia cunoașterii și evoluției noii ordini mondiale, aflată deja după un start recent.

- forma de comprehensivitate europeană- securitatea locală/din vecinătatea statelor, regională (pe un areal determinat geografic) și zonală (mai extinsă până la nivel continental).

Figura 5. Comprehensivitatea securității

Caracteristica de comprehensivitate a securității europene presupune o înțelegere oportună și anticipată a problemelor dinamice, specifice și cu determinări asupra concepției, materializării și stării de stabilitate regională, zonală și continentală și asupra justeții normalității intra/intereuropene, dându-se dovadă de o agerime și vioiciune în sfera managementului propriu, cu afirmarea tot mai evidentă a capacității de a pătrunde în miezul problemelor sensibile, dându-se dovadă de multă ușurință în înțelegerea superioară a acestora și o bunăvoință pe măsură, când este cazul. Practica din securitatea europeană de până acum a demonstrat de câtă comprehensivitate este nevoie în managementul securității la nivelul UE.

În felul acesta, în sfera sa de manifestare, comprehensivitatea securității europene cuprinde majoritatea problemelor și aspectelor proprii și specifice din

sfera relațiilor internaționale de interes propriu, manifestându-se activ și în toate domeniile în care este prezentă și se manifestă cu necesitate.

Pe baza caracteristicii comprehensive, securitatea modernă s-a impus cu mai multă obiectivitate în ultimii ani, în sfera relațiilor internaționale, ceea ce o face ca în înțelesul tuturor, caracteristica să fie considerată și apreciată ca implicită.

Actualul concept al securității europene moderne, prin dobândirea și recunoașterea acestei noi caracteristici principale, se diferențiază tot mai mult de ceea ce a fost până acum pe parcursul evoluției sale.

Tot ca elemente de noutate în acest cadru apreciem aspectele definitorii ale acesteia care urmăresc cu atenție și tendințele evolutive ale entităților manageriale și operațional-acționale europene și euroatlantice, deopotrivă efervescența de securitate din sfera relațiilor internaționale, baleind orizonturi viitoare în principal pe termene scurt și mediu, fiind mereu în pas armonios cu progresul actual, generând la rândul ei integrare cu identitate și dezvoltare durabilă.

Definitoriu pentru securitatea europeană modernă și în strânsă legătură cu comprehensivitatea este și factorul timp. În sensul că trecutul a evidențiat-o sub aspectul perfecționării, realitatea prezentă și dinamica o identifică și definește (fiind o stare), iar prospectiva o prefigurează în complexitate și utilitate pentru descifrarea tendințelor și evoluțiilor de securitate internațională.

Caracteristica de comprehensivitate a securității moderne apare și ca urmare a faptului că beneficiază și de progresul recent al științei și tehnicii. Mecanismele multidimensionale ale proceselor europene de securitate, sunt tot mai mult bazate pe rezultatele recente și specifice ale științei, tehnicii și inovării, fiind grupate în ceea ce se poate numi ca fiind o adevărată componentă inovativ-tehnicologică, creind astfel condiții de performanță. Aceasta permite un management superior și eficient în realizarea obiectivelor și dezideratelor comprehensive de securitate europeană.

Față de prezentarea făcută în rândurile de mai sus, remarcăm în acest context două aspecte ca fiind cu destulă relevanță. Securitatea modernă prin comprehensivitate asigură cuprinderea tot mai largă a domeniilor sociale, societale și private ale entităților statale și europene. Consecința firească este aceea că se situează omul, cu realitățile sale existențiale, mai mult în sfera preocupărilor integrate de securitate modernă.

Această extindere a securității europene moderne în planul intern a devenit tot mai activă și convingătoare, făcând necesară și posibilă apariția ca formă de comprehensivitate europeană securitatea locală/din vecinătatea statelor, regională (pe un areal determinat geografic) și zonală (mai extinsă până la nivel continental). Toate acestea (alături de altele) pot defini ceea ce frecvent se afirmă ca posibil de a fi "smart security" (figura 6).

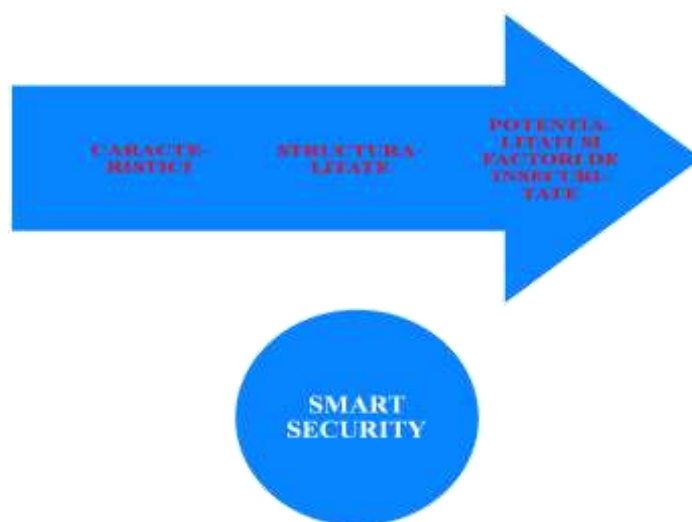

Figura 6. Smart security

Realitățile în dinamică și efervescență a securității europene din ultimii ani au imprimat acesteia și caracteristica de complexitate. În aceste prime decenii ale sec.XXI, problema complexității în relațiile internaționale a devenit foarte prezentă și activă în SUA, generând o acerbă dezbatere de idei cu evidențierea unei concepții a complexității fenomenelor și proceselor de integrare, dezvoltare și securitate.

Pentru securitatea europeană se pune problema cum și de unde rezultă această nouă caracteristică? Securitatea europeană, așa cum s-a prezentat până acum, cuprinde domenii/componente, dimensiuni, sectoare, deci se poate destructura în părți ori laturi diferite. Însă acestea formează un întreg cu funcționalitate unitară, devenind un sistem semi-deschis.

Așa stând lucrurile, elementele componente prin combinare sau asociere generează o structură capabilă să facă față fenomenelor și stărilor de lucruri din interior și exterior. Deci complexitatea este un fel de a exista și funcționa complicat, dar cu cerința de a fi descifrabil și controlabil în plan managerial.

Pentru toate acestea este nevoie de previziune, monitorizare, gestionare în plan managerial general și național, de flexibilitate, mobilitate, adaptabilitate și reacție fermă în practica de securitate europeană și nu numai, de expertiză în determinarea reală a stării de securitate oriunde situația o cere.

Facem ca remarcă interacțiunile permanente ale elementelor componente de securitate europeană între ele și cu factorii de insecuritate, cu preponderență externi, dau o anumită specificitate complexității acesteia. În consecință, pentru

exprimarea instituțională a acestei caracteristici a securității europene este necesară o expertiză profesională privind identificarea și definirea gradului de complexitate și a evoluției complexității securității europene.

Ca rezultat al caracteristicilor securității europene se pune problema ca practica să ceară gestionarea realității actuale într-un complex de securitate europeană (figura 7), cu recunoaștere și participare active la securitatea internațională.

Figura 7. Complex de securitate europeană

Această construcție trebuie să cuprindă: fundamente teoretico-metodologice de securitate (doctrină, politici, strategii, planuri și programe), structuri manageriale ierarhice (politice, politico-militare, militare, de intelligence, logistica etc.), forme și procedee pentru operații și acțiuni de securitate, forțe și mijloace de securitate, logistică specifică etc. pentru realizarea stabilității și normalității interne și deopotrivă participarea la securitatea internațională.

Caracteristicile securității europene se regăsesc în conținutul securității naționale, ca de la întreg la parte, care astfel devine mai activă, mai cuprinzătoare, solicitând permanent mai multă responsabilitate strategică statală.

Securitatea europeană în întregul ei există și se prezintă conceptual, operațional și acțional printr-un management superior (arta strategică), în cadrul căruia concepția ocupă locul central, prin concretețe materială practică (complex, sisteme de securitate, componente) și prin stare, adică percepția cetățenilor față de factori de (in)securitate. Concretețea materială practică duce la percepția unei stări reale a factorului uman față de normalitate, stabilitate și calitatea vieții.

Realitatea din relațiile internaționale specifice ultimilor ani aduc în atenție noi potențialități (latente) și factori (prezenți și activi) ai complexității securității

europene, ca și cum cele de până acum nu ar fi fost suficiente. Pe cele mai alarmante numai le enumerăm:

- Brexit-ul din cadrul UE;
- percepția amplificată a apariției unei noi etape de distrucție a UE și a Europei în ansamblu, determinată în ultimă instanță de noua relație americano-rusă;
- activarea politică a Statelor de la Vișegrad și aprecierea rolului revanșard al Germaniei pentru spațiul dunărean (Dunavland);
- noile proiecte geopolitice aplicate pe spațiul european, ce cuprind și România;
- afirmația germană că în următorii câțiva ani Europa va fi „completată” cu peste 20 de milioane de refugiați musulmani.

În aceste condiții ale realității complexe și dinamice europene factorul politico-strategic național trebuie să identifice și să definească cu temeinicie și responsabilitate în cadrul politicii externe poziția României în UE și în Europa pentru anii următori, privită ca loc geostrategic danubiano-pontic, rol asumat în funcție de loc, atitudine generală și de context și condiție sau situație create ori impusă.

Noua paradigmă a securității europene

Noua paradigmă a securității europene (figura 8) rămâne destul de mult ancorată în modelele mai vechi și învățăturile generate de acestea. Dar în ultimii doi-trei ani s-au impus noi elemente și aspecte, dar și unele (re)modelări ale temelor deja cunoscute (prezentate anterior), care reclamă o nouă paradigmă a securității europene.

Figura 8. Paradigma securității europene

Fondul principal pleacă de la ceea ce trebuie și poate să devină UE, sub aspecte geoeconomice, geopolitice și geostrategice în întregul spațiu continental și deopotrivă construcția și funcționalitatea sa de securitate pentru viitor. Ne exprimăm opinia ca UE să devină o entitate statală continentală (extinsă), formată din identități naționale egale în participarea la actul decizional european, devenind un complex de securitate modernă recunoscut și activ internațional.

La baza realizării noii paradigme de securitate europeană stau trei principii majore:

- construcția de la nivelul entităților statale către nivelul European (nu ca acum, invers);
- creșterea responsabilității statelor în materie de securitate națională și europeană;
- transformarea „securității comune” în „securitate împreună”.

Ca atare, UE va integra identități statale și va opri acel tăvălug nivelator al globalizării europene. Este necesar ca noua paradigmă să fie acceptată de statele europene membre sau nu ale UE, să fie recunoscută de marii actori ai scenei relațiilor internaționale actuale (SUA, Federația Rusă, China), să rezolve efervescența de securitate din arealul carpato-danubiano-pontic și să readucă astfel Europa în ansamblul dezvoltării, progresului și evoluțiilor viitoare ale Lumii.

Concluzie

Conținutul acestui articol pune la dispoziția factorului politico-strategic (chemat să decidă) suficiente elemente de cunoaștere științifică pentru a înțelege cele 5 scenarii privind viitorul în Europa prezentate în Carta Albă a UE.

Deopotrivă să ia în seamă cu prospectiva Raportul CIA privind Lumea în 2035, cu trei scenarii generate desigur de SUA, dar pentru întreaga Lume - o nouă paradigmă de Globalizare.

